

Jinačovický Knihovniček

Vydává Obecní knihovna Jinačovice. 4. ročník. Toto číslo vyšlo v lednu 2007.

Pozor! Toto číslo obsahuje speciální povídání o netopýrech!!!

PSÍ

MÝTY

O psech se toho říká mnoho. O věrnosti, dokonalém čichu nebo o radosti, kterou svým páníčkům přinášejí... jistě nelze pochybovat. Nicméně mnoho dalších věcí, které se o psech vyprávějí, není založeno na pravdě. Zkusme tedy oddělit pravdu od omylů.

Mýtus číslo 1: Psí rok odpovídá sedmi lidským rokům

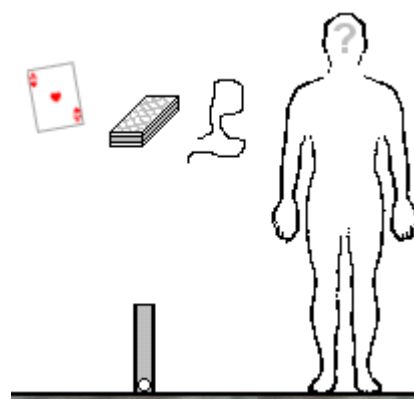
Veterináři tvrdí, že to není pravda. Tento poměr platí u psů zhruba pětiletých. U mladších je však tento poměr mnohem vyšší, například první rok života štěněte představuje v lidském měřítku asi 15 let. Postupně, jak pes stárne, poměr se snižuje. Desetiletý pes odpovídá 59 rokům člověka, třináctiletý pak 75 rokům.

HÁDANKA – JEN PRO VELMI BYSTRÉ DĚTI!

Trubka s míčkem

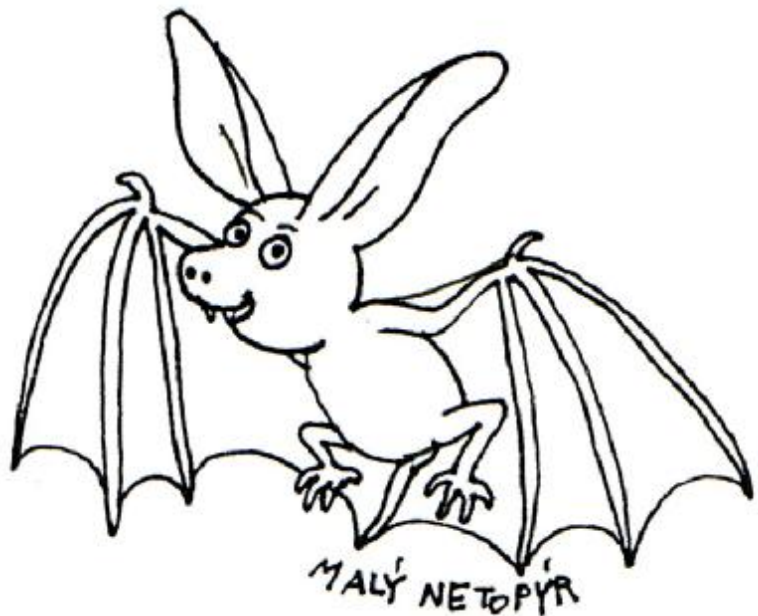
Představte si že jste uvězněni v místnosti bez oken. Uprostřed té místnosti je v podlaze zapuštěná lešenářská trubka, jejíž vyčnívající část je dlouhá přesně 30 cm. Na jejím dně leží ping-pongový míček, ke kterému je připevněn klíč od dveří. Jste úplně nahý(á) a u sebe máte jen tyto věci: srdcové eso, jednu sušenku a tkaničku od bot. Jak dostanete míček s klíčem ven z trubky?

ŘEŠENÍ hádanky najdete na předposlední stránce Knihovničku!

Netopýři obsadili dům

Obrovské hejno netopýrů přepadlo dům jedné dánské rodiny. Zavěsili se pod krovem a za nic na světě se jich ti lidé nemohli zbavit. Při tom jednoho večera jich napočítali víc než tisíc. Protože netopýři jsou chráněni, nemohla soužená rodina s nimi nic svést – leda se vystěhovat. Čtyři týdny bydlel otec, matka a tři děti u příbuzných – teprve potom si ta netopýří pohroma dala říct a přestěhovala se někam dál.

Správná volba

Netopýr, který vypadal jako nějaký minidrákula, držel půl noci jednu düsseldorfskou policejní strážnici v pěkném poklusu. Policistům se zanic nedařilo zbavit se toho malého „upíra“. Tvrdohlavě se znova a znova zavěšoval do nejzazšího kouta, kde na něho policisté nemohli. Žádný div: minidrákula si za své útočiště vybral totiž prostor, kde policisté dělali rozbory krve. Inu – „krvežíznivý upír“ si našel pro sebe to nejvhodnější místo.

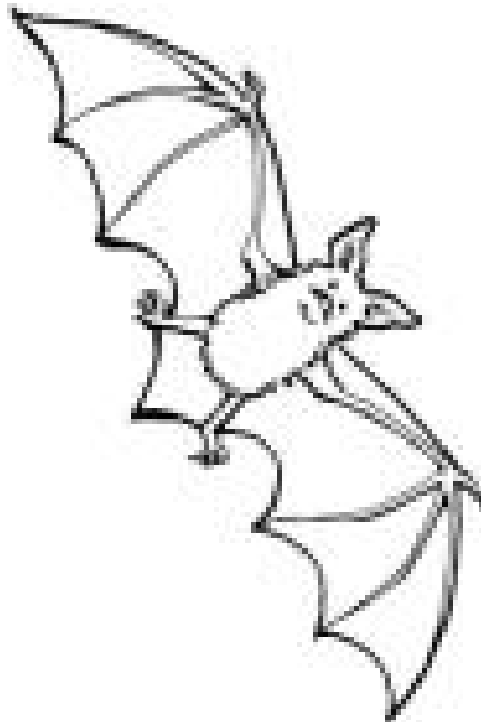
Z knihy: 1000 neuvěřitelných příhod (autor Egon Fein), knihu si můžete v knihovně zapůjčit.

Pověra č. 1: Netopýři sají krev

Vzduchem všech kontinentů poletuje téměř tisícovka druhů netopýrů (samozřejmě s výjimkou ledově chladné Antarktidy). U nás se nemusíme obávat žádného krvelačného netopýra, domácí druhy mají políčeno jen na motýly, brouky či komáry. Ve stále vlhkých tropech, kde jsou celoročně k dispozici plody a nektar, se netopýři a kaloni specializovali i na takové zdroje potravy. Někteří dokonce přešli mezi dravce a loví žáby, jiní svými ostrými drápkami na nohách chytají ryby, další si troufnou i na myši. A málem bychom zapomněli, všehovšudy tři americké druhy netopýrů zvaných upíři svou chutí na krev negativně poznamenaly image všech netopýrů.

Pověra č. 2: Upíři jsou bájně bytosti

Kdo se nebojí setkání s pravými upíry, ten by se na svou příští cestu neměl vydat do Transylvánie, nýbrž do Jižní Ameriky. Tam skutečně žijí tři druhy upírů, které se živí krví. Upíři se šikovně pohybují po všech čtyřech končetinách a živí se na savcích nebo ptácích. Často se jedná o domácí zvířata, ale klidně to může být i neopatrný spící člověk. Upír si zuby ostrými jako břitva rozřízne malý kousek kůže a řinoucí se krev si pomocí jazyka nechá stékat do tlamy – malá, téměř bezbolestná operace. Každou noc pojme během přibližně čtyřicetiminutové přesnídávky asi čtyřicet mililitrů krve, tedy více, než sám váží, když je vyhladovělý. Nebezpečnější než pouštění žilou je ovšem pro zvířata na pastvě přenos viru vztekliny, který byl u upírů zjištěn.

Pověra č. 3: Netopýři se zaplétají do vlasů

Strach z tajemných nočních setkání ovládal lidi zvláště v padesátých letech, kdy netopýrů bylo ještě hodně a tehdejší kadeřnická móda si žádala vysoké tupírované účesy.

Oprávněná noční můra? Už v roce 1793 si italský přírodovědec Spallanzani všiml, že i oslepení netopýři jsou schopni se bez problémů orientovat. Domněnka, že dominující roli přitom hraje sluch, byla znovu oživena až ve 20. století, po objevení echolokace. Od těch dob se pokoušíme stále dokonalejšími metodami měření a rafinovanými pokusy rozluštit tajemství perfektní orientace netopýrů. Již dávno se začalo experimentovat s tenkými vlákny nataženými ve tmavých prostorách. Mnoho druhů netopýrů je schopno bezpečně rozpoznat jako překážku vlákno o šířce 0,08 milimetru a elegantně ji obletět. Průměr lidského vlasu se pohybuje mezi 0,05 – 0,1 mm. Když navíc vezmeme v úvahu, že účes se normálně neskládá z jednotlivých vlasů, ale z mnoha vlasových proudů, nemělo by pro netopýry být problémem vyhnout se hlavě člověka.

Proti tomu stojí důkazy, že mnozí netopýři na důvěrně známých trasách svůj sonar prostě vypínají, protože stejně jako my najdou cestu domů i poslepu. A pak narážejí do překážek, kterým by se jinak hravě dokázali vyhnout. Pravděpodobně však strach v lidech vyvolávali hlavně netopýři na lovu, kteří se občas mihnou těsně kolem lidské hlavy při pronásledování nějakého lákavého hmyzu.

Pověra č. 4: Netopýři vylétají jen za tmy

Netopýři jsou považováni za noční strašidla. Někteří létají za soumraku, jiní vyletují teprve za hluboké noci. Přinejmenším jeden však bývá na cestách za jasného denního světla. Netopýr rezavý, jeden z našich největších domácích druhů, loví především na podzim už za dne. Tehdy ho lze pozorovat i za plného slunečního svitu, někdy společně s vlaštovkami, jak létá vysoko ve vzduchu. Jeho typický „netopýří“ styl ho však neomylně prozradí. Velmi rychle se třepotá a neočekávaně mění směr svého prudkého letu.

Z knihy: 275 populárních omylů o rostlinách a zvířatech, aneb kvetoucí řasy, létající ryby a pějící sirény (autor Ulrich Schmid). Knihu si můžete zapůjčit v knihovně.

JIŘÍ FALTUS: NETOPÝR

Postel má ve vřži,

nespí v ní,

neleží.

Na trám se povzší,

nechá si zdát,

jaké je příjemné

nemuset stlát.

Netopýři, tentokrát odborněji...

Netopýři z hlediska systematického patří do samostatného řádu letouni. Jsou to jediní aktivně létající savci. Naše netopýry lze ještě rozdělit do dvou čeledí – na netopýrovité a vrápencovité. Do první čeledi pak patří většina druhů osídlující území naší republiky. Konkrétně se jedná o 19 druhů netopýr velký, netopýr vousatý, netopýr Brandtův, netopýr vodní, netopýr řasnatý, netopýr východní, netopýr velkouchý, netopýr pestrý, netopýr severní, netopýr večerní, netopýr černý, netopýr ušatý, netopýr dlouhouchý, netopýr hvízdavý, netopýr parkový, netopýr rezavý, netopýr stromový. Z

vrápencovitých to jsou pouze 2 druhy – vrápenec malý a vzácný vrápenec velký. Dohromady se tedy na našem území vyskytuje 21 druhů letounů.

Obecná charakteristika

Jako adaptace k aktivnímu letu se u netopýrů během evolučního vývoje vytvořila létající blána napjatá mezi přední končetinou, jejími čtyřmi prsty (pátý zůstává volný a slouží k přichytávání) a zadní končetinou. Další blána je mezi zadními končetinami, ocasem a ostruhami. Létací blánu tvoří pevná, ale při tom elastická kožní řasa. Let je pro netopýry značně energeticky náročný. K orientaci v noci jim výrazně posloužila další specializace – schopnost echolokace. Je to vlastně přírodní sonar, pracující na základě příjmu ozvěn vysokofrekvenčních zvukových signálů, což umožňuje netopýrům spolehlivou orientaci v prostoru. Naproti očekávání mají netopýři přes malou velikost očí dobrý zrak. Vidí však pouze černobíle, ale pro orientaci ve známém terénu či ke zjištění intenzity světla je dostačující. Pokud se týká potravy, jsou všichni naši netopýři hmyzožravci, nepohrdnou však ani dalšími členovci, např. pavoukovci. Lovecká strategie je odlišná u různých druhů netopýrů – netopýr rezavý loví v otevřeném prostoru, netopýr vodní sbírá hmyz z vodní hladiny. Netopýr velký loví zase na zemi větší brouky, například střevlíky, za kterými někdy i běhá po zemi.

Vymaluj si netopýra! Taky ho můžeš použít jako předlohu na window-color (malování na sklo či na fólie), nebo třeba jako obrázek na tričko.

Trubka s míčkem - ŘEŠENÍ

Všechny ty věci máte u sebe zcela zbytečně, tedy pokud jde o vyndání toho míčku z trubky. Stačí když trubku naplníte vlastní močí.

Chceš, aby Tvůj obrázek visel na nástěnce v knihovně?

Není nic jednoduššího!

Namaluj **svůj** obrázek do rámečku, připiš svoje jméno, příjmení a věk, a odevzdej obrázek při své příští návštěvě v knihovně.

Téma obrázku na měsíc leden je: NETOPÝR

